

## บทที่ 4

### ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของอิหม่ามในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาจังหวัดปัตตานี เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์จากอิหม่าม ทั้ง 12 อำเภอในจังหวัดปัตตานี จำนวน 240 คน ซึ่งในบทนี้จะนำเสนอข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างต่าง ๆ ที่ได้ไปเก็บรวบรวมและผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

### ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ได้เก็บรวบรวม สามารถจำแนกออกเป็น 2 กลุ่มตามลักษณะของตัวแปรอิสระ อันได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล (อายุ ระดับความรู้ภาคสามัญ ระดับความรู้ภาคศาสนา ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และการดำรงตำแหน่งอื่นในชุมชน) และปัจจัยแวดล้อม (ลักษณะของชุมชนแบบชุมชนเมือง (เขตเทศบาล) และแบบชุมชนชนบท (นอกเขตเทศบาล) และลักษณะสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม (ชุมชนผสมผสานศาสนาและชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามอย่างเดียว) ดังตาราง

ตาราง 3 แสดงกลุ่มตัวอย่างด้านปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อม

ปัจจัยส่วนบุคคล/ ปัจจัยแวดล้อม	จำนวน (N= 240)	ร้อยละ
1. อายุ		
25 – 40 ปี	51	21.2
41 - 60 ปี	149	62.1
61 ปีขึ้นไป	40	16.7
รวม	240	100.0
2. ระดับความรู้ภาคสามัญ		
ประถมศึกษา	122	50.8
มัธยมศึกษา / ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	88	36.7
ปริญญาตรีขึ้นไป	30	12.5
รวม	240	100.0

ปัจจัยส่วนบุคคล/ปัจจัยแวดล้อม	จำนวน (N = 240)	ร้อยละ
3. ระดับความรู้ภาคศาสนา		
อิสลามตอนต้น (อับดุลอะฮ์)	17	7.48
อิสลามตอนกลาง (มูตาวัสซิเตาะห์)	55	22.9
อิสลามตอนปลาย (ชานาเวียห์)	106	44.2
ปริญญาครี (กุลลิยะห์)	49	20.4
สูงกว่าปริญญาครี	13	5.4
รวม	240	100.0
4. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง		
ไม่เกิน 10 ปี	167	69.6
มากกว่า 10 ปี	73	30.4
รวม	240	100.0
5. การดำรงตำแหน่งอื่นในชุมชน		
ได้ดำรงตำแหน่งอื่นๆ อีกในชุมชน	95	39.6
ไม่ได้ดำรงตำแหน่งอื่นใดในชุมชน	145	60.4
รวม	240	100.0
6. ลักษณะของชุมชน		
แบบชุมชนเมือง (ในเขตเทศบาล)	67	35.0
แบบชุมชนชนบท (นอกเขตเทศบาล)	156	65.0
รวม	240	100.0
7. ลักษณะสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม		
มีการผสมผสานศาสนา	167	27.9
นับถือศาสนาอิสลามเพียงศาสนาเดียว	73	72.1
รวม	240	100.0

จากตาราง 3 แสดงกลุ่มตัวอย่างด้านปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อมพบว่า

1. ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุพบว่าอิหม่ามที่มีอายุ 41-60 ปี มีจำนวนมากที่สุด 149 คน คิดเป็นร้อยละ 62.1 รองลงมาคืออายุ 25-40 ปี มีจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2 และอิหม่ามที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด 40 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 เป็นที่น่าสังเกตว่าอิหม่ามส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงานซึ่งเป็นช่วงอายุที่มีความพร้อมทั้งร่างกาย จิตใจและพลังความคิดในการสร้างสรรค์งานพัฒนาท้องถิ่นให้ประสบผลสำเร็จได้

2. ปัจจัยส่วนบุคคลด้านความรู้ภาคสามัญ พบว่าอิหม่ามที่มีความรู้ระดับประถมศึกษาศึกษามีมากที่สุด จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 50.8 รองลงมาคือความรู้ระดับมัธยมศึกษาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีจำนวน 88 คน คิดเป็น 12.5 และอิหม่ามที่มีความรู้ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีน้อยที่สุดจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 เป็นที่น่าสังเกตว่าแม้ผลการวิจัยจะพบว่าอิหม่ามส่วนใหญ่มีความรู้ระดับประถมศึกษาที่จริง แต่เมื่อคุณผลรวมของระดับความรู้ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพ จนถึงระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า พบว่ามีมากเกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดคนนั้นแสดงว่าปัจจุบันอิหม่ามได้รับการศึกษาภาคสามัญเพิ่มขึ้น ทำให้วิสัยทัศน์การทำงานด้านพัฒนาท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

3. ปัจจัยส่วนบุคคลด้านความรู้ภาคศาสนา พบว่า อิหม่ามที่มีความรู้ภาคศาสนาในระดับอิสลามตอนปลาย (ชานาวี) มีมากที่สุดจำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 44.2 รองลงมาคือระดับอิสลามตอนกลาง (มุตาวาสิเตาะห์) จำนวน 55 คนคิดเป็นร้อยละ 22.9 รองลงมาคือระดับปริญญาตรี (กุลดิยะห์) จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 20.4 รองลงมาคือระดับอิสลามตอนต้น (อิบติดาอีย์) จำนวน 17 คนคิดเป็นร้อยละ 7.1 และอิหม่ามที่มีการศึกษาศาสนาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีน้อยที่สุดจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 5.4 เป็นที่น่าสังเกตว่าอิหม่ามส่วนใหญ่มีระดับความรู้ภาคศาสนาอยู่ในระดับสูงซึ่งเป็นเรื่องปกติสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งอิหม่ามนี้ เนื่องจากอิหม่ามนั้นต้องมีความรู้มากเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาแก่สับบุรุษตามหลักชารีอะห์ (กฎหมายอิสลาม) ได้ แต่อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคืออิหม่ามส่วนหนึ่งได้รับการศึกษาจากต่างประเทศโดยเฉพาะระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าอิหม่ามกลุ่มนี้เป็นทรัพยากรของชาติที่มีค่ามาก โดยเฉพาะงานพัฒนาท้องถิ่นนั้นผู้นำจำเป็นต้องมีประสบการณ์อย่างกว้างขวาง

4. ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง พบว่าอิหม่ามที่ดำรงตำแหน่งไม่เกิน 10 ปี มีจำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 69.6 และอิหม่ามที่ดำรงตำแหน่งมากกว่า 10 ปี มีจำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 30.4 เป็นที่น่าสังเกตว่าอิหม่ามส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งไม่ถึง 10 ปี ซึ่งถือว่าเป็นอิหม่ามรุ่นใหม่ที่มีคุณวุฒิและวัยวุฒิที่เปลี่ยนแปลงไปจากอิหม่ามรุ่นก่อน ดังนั้นการที่ภาครัฐจะเข้าไปสร้างความเข้าใจและประสานความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาท้องถิ่นมุสลิมจึงเป็นเรื่องที่สะดวกขึ้นเพราะอิหม่ามจะมีความเข้าใจในกลไกของรัฐมากขึ้นงานพัฒนาท้องถิ่นในชุมชนมุสลิมจึงเริ่มดีขึ้นเป็นลำดับ

5. ปัจจัยส่วนบุคคลด้านการดำรงตำแหน่งอื่นในชุมชน พบว่าอิหม่ามที่ดำรงตำแหน่งอื่นๆ อีกในชุมชน มีจำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 39.6 และอิหม่ามที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งอื่นใดอีกในชุมชน มีจำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 60.4 แม้ผลการวิจัยจะพบว่าอิหม่ามส่วนใหญ่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งอื่นใดนอกจากการดำรงตำแหน่งอิหม่าม แต่เป็นที่น่าสนใจว่าปัจจุบันอิหม่ามส่วนหนึ่งได้เข้าไปดำรงตำแหน่งอื่นๆ ในชุมชนอย่างเต็มตัว เช่น สมาชิกสภาท้องถิ่น อาสาสมัคร

สาธารณสุข กำนันผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาของคณะทำงานต่างๆ ที่ภาครัฐขอการสนับสนุน เช่นที่ปรึกษาการเลือกตั้ง ที่ปรึกษาของโรงเรียนในชุมชน เป็นต้น ดังนั้นอิหม่ามกลุ่มนี้จะเป็นผู้มีบทบาทสูงขึ้นในการพัฒนาท้องถิ่น ด้วยกับประสบการณ์และลักษณะงานที่เกี่ยวเนื่องกัน

6. ปัจจัยแวดล้อมด้านลักษณะของชุมชนพบว่า อิหม่ามที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนเมือง (เขตเทศบาล) มีจำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 และอิหม่ามที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนชนบท (นอกเขตเทศบาล) มีจำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 65.0 จากการวิจัยพบว่าอิหม่ามส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งในชุมชนชนบทซึ่งเป็นชุมชนที่ความเจริญทางวัตถุมีไม่มากนัก ชุมชนบทนั้นจะอยู่กันอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน และมีการให้เกียรติแก่ผู้นำ โดยเฉพาะชุมชนมุสลิมในชนบทนั้นสมาชิกของชุมชนจะให้เกียรติแก่อิหม่ามมาก เนื่องจากอิหม่ามนั้นต้องเข้ามายุ่งเกี่ยวกับชีวิตมุสลิมในส่วนของพิธีกรรมตั้งแต่เกิดจนตายและมีความสัมพันธ์กับสัปบุรุษเสมือนพ่อกับลูก แต่อย่างไรก็ตามอิหม่ามที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนเมืองก็ได้ทำหน้าที่ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าอิหม่ามที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนชนบทแม้ความสัมพันธ์กับสัปบุรุษจะไม่แน่นแฟ้นเหมือนในชุมชนชนบท ดังนั้นการพัฒนาท้องถิ่นในชุมชนมุสลิมจึงต้องให้อิหม่ามเป็นผู้นำเพราะจะทำให้การพัฒนาบังเกิดผลอย่างแท้จริง

7. ปัจจัยแวดล้อมด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม พบว่าอิหม่ามที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนที่มีการผสมผสานศาสนา มีจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 27.9 และอิหม่ามที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามเพียงอย่างเดียว มีจำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 72.1 เป็นที่น่าสังเกตว่าอิหม่ามส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งในชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามเพียงอย่างเดียวทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะทางกายภาพของจังหวัดปัตตานีประชากรนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 80.16 และมักอาศัยกันเป็นกลุ่มหรือชุมชนตามลักษณะความเชื่อหรือการนับถือศาสนา การอยู่ร่วมกันโดยมีพื้นฐานของความเชื่อเหมือนๆ กันก็เป็นประเด็นหนึ่งที่ทำให้งานพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปอย่างราบรื่น แต่อย่างไรก็ตามแม้จะมีความเชื่อที่ต่างกันก็สามารถจะอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุขได้ ดังเช่นการผสมผสานของชุมชนที่มีทั้งผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามและศาสนาอื่นๆ ในจังหวัดปัตตานี ซึ่งจะพบมากในเขตเทศบาลก็ไม่ได้ทำให้การพัฒนาท้องถิ่นต้องหยุดชะงักแต่อย่างใด ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วการพัฒนาบนพื้นฐานความหลากหลายก็ทำได้เช่นกัน

## ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์นั้น จะใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows โดยกำหนดค่าสถิติในการวิเคราะห์ดังนี้

1. ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง (ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อม) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ดังตาราง 3

2. ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นทั้ง 3 ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตาราง 4 แสดงระดับบทบาทของอิหม่ามในการพัฒนาท้องถิ่นด้านการเมืองการปกครองจำแนกรายข้อ

บทบาทด้านการเมือง การปกครอง	ระดับบทบาท (ร้อยละ)					รวม ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ )	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1. แนะนำให้ประชาชน ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	4.6	15.0	45.0	28.8	6.7	100	3.1792	0.9268
2. เป็นกรรมการที่ปรึกษา ในการเลือกตั้ง	14.2	27.5	33.8	20.8	3.8	100	2.7250	1.0626
3. แนะนำประชาชนให้ เลือกบุคคลที่เหมาะสม	5.4	20.0	36.7	29.2	8.8	100	3.1583	1.0186
4. สนับสนุนการทำงาน ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และองค์กรท้องถิ่น	4.6	19.6	33.8	31.3	10.8	100	3.2417	1.0349
5. แนะนำประชาชนเรื่อง การดำเนินกิจกรรมใน รูปคณะกรรมการ	5.8	19.6	40.8	26.3	7.5	100	3.1000	0.9929
6. ชี้แจงประชาชนในบท บาทหน้าที่ของรัฐที่มีต่อ ประชาชน	13.8	23.8	38.3	20.0	4.2	100	2.7708	1.0518
7. แนะนำประชาชนให้ ร่วมมือกับทางราชการ	8.8	21.3	41.3	23.3	5.4	100	2.9542	1.0073
8. เป็นผู้ไกล่เกลี่ยเมื่อมีข้อ พิพาทระหว่างประชาชน	6.7	16.3	30.0	31.7	15.4	100	3.3292	1.1222
9. ออกเยี่ยมเยียนประชาชน	5.8	22.5	34.2	29.6	7.9	100	3.1125	1.0308
10. ให้ความช่วยเหลือการ ปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ของรัฐ	4.6	17.9	33.8	31.7	12.1	100	3.2875	1.0413

จากตาราง 4 แสดงระดับบทบาทของอิหม่ามในการพัฒนาท้องถิ่นด้านการเมืองการปกครองจำแนกรายข้อ พบว่าอิหม่ามมีบทบาทในระดับปานกลางทุกข้อ โดยบทบาทเกี่ยวกับการเป็นผู้ไกล่เกลี่ยเมื่อมีข้อพิพาทระหว่างประชาชนมีอัตราส่วนที่สูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.3292) รองลงมาเป็นบทบาทในการให้การช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ค่าเฉลี่ย 3.2875) และบทบาทเกี่ยวกับการเป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาในการดำเนินการเลือกตั้งมีอัตราส่วนที่ต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.7250)

ตาราง 5 แสดงระดับบทบาทของอิหม่ามในการพัฒนาท้องถิ่นด้านการเมืองและการปกครอง

บทบาท	จำนวน (N)	ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ )	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
ด้านการเมืองการปกครอง	240	3.0858	0.9663

จากตาราง 5 แสดงระดับบทบาทของอิหม่ามในการพัฒนาท้องถิ่นด้านการเมืองการปกครองโดยรวม พบว่าอิหม่ามมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นด้านการเมืองการปกครองอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.0858

ตาราง 6 แสดงระดับบทบาทของอิหม่ามในการพัฒนาท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจ จำแนกรายข้อ

บทบาทด้านเศรษฐกิจ	ระดับบทบาท (ร้อยละ)					รวม ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ )	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1. จัดตั้งกองทุนชาภาค	6.3	14.2	29.2	30.0	20.4	100	3.4417	1.1484
2. แนะนำประชาชนเพิ่มความรู้ และทักษะอาชีพ	6.7	24.2	37.5	27.1	4.6	100	2.9875	0.9830
3. เป็นกรรมการที่ปรึกษาการฝึกอบรมวิชาชีพ	11.3	25.4	42.9	16.3	4.2	100	2.7667	0.9915
4. แนะนำประชาชนประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับตลาด	12.1	35.8	30.8	18.3	2.9	100	2.6417	1.0087
5. แนะนำประชาชนเปลี่ยนวิธีการประกอบอาชีพให้ได้ผลผลิตเพิ่ม	17.5	37.1	9.2	14.2	2.1	100	2.4625	1.0056

บทบาทด้านเศรษฐกิจ	ระดับบทบาท (ร้อยละ)					รวม ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย (X̄)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
6. แนะนำประชาชนให้รวมกลุ่มอาชีพ	9.6	35.4	32.5	17.5	5.0	100	2.7292	1.0215
7. เป็นประธานกรรมการหรือที่ปรึกษากลุ่มอาชีพ	20.0	32.1	27.1	16.3	4.6	100	2.5333	1.1199
8. สนับสนุนจัดตั้งตลาดกลางสินค้าท้องถิ่น	9.6	20.4	37.5	24.2	8.3	100	3.0125	1.0804
9. รณรงค์ให้ร่วมกันประหยัด	5.8	11.7	26.3	31.7	24.3	100	3.5750	1.1510
10. สนับสนุนให้ประชาชนออมทรัพย์ตามหลักการอิสลาม	5.0	14.2	32.9	28.3	19.6	100	3.4333	1.1071

จากตาราง 6 แสดงระดับบทบาทของอิหม่ามในการพัฒนาท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจ จำแนกรายข้อ พบว่า อิหม่ามมีบทบาทในระดับปานกลางทุกข้อ โดยบทบาทเกี่ยวกับการรณรงค์ให้ร่วมกับประหยัด มีอัตราส่วนที่สูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.5750) รองลงมาเป็นบทบาทเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนซากาต (ค่าเฉลี่ย 3.4417) และบทบาทเกี่ยวกับการแนะนำและสร้างความเข้าใจกับประชาชนในการปรับเปลี่ยนวิธีการประกอบอาชีพให้ได้ผลผลิตเพิ่ม มีอัตราส่วนที่ต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.4625)

ตาราง 7 แสดงระดับบทบาทของอิหม่ามในการพัฒนาท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจ

บทบาท	จำนวน (N)	ค่าเฉลี่ย (X̄)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
ด้านเศรษฐกิจ	240	2.9583	0.9275

จากตาราง 7 แสดงระดับบทบาทของอิหม่ามในการพัฒนาท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจโดยรวม พบว่าอิหม่ามมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.9583

ตารางที่ 8 แสดงระดับบทบาทของอิหม่ามในการพัฒนาท้องถิ่นด้านสังคมจำแนกรายข้อ

บทบาทด้านสังคม	ระดับบทบาท (ร้อยละ)					รวม ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ )	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1. จัดการเรียนการสอนศาสนา	2.9	12.1	17.9	39.2	27.9	100	3.7708	1.0754
2. เป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของสถานศึกษา	5.4	17.5	27.9	33.3	15.8	100	3.3667	1.1086
3. ส่งเสริมเยาวชนให้เรียนต่อ	3.3	8.8	28.8	33.8	25.4	100	3.6917	1.0494
4. จัดมัสยิดให้เป็นห้องสมุดชุมชน	16.7	22.5	31.7	23.8	5.4	100	2.7875	1.1429
5. แนะนำประชาชนให้เห็นความสำคัญของการอ่าน เขียน และพูดภาษาไทย	9.6	20.8	33.8	25.4	10.4	100	3.0625	1.1242
6. จัดตั้งศูนย์บริการสาธารณสุขขั้นต้นในมัสยิด	16.3	23.3	31.3	21.7	7.5	100	2.8083	1.1700
7. รมรงค์ให้ประชาชนมีการพัฒนาคุณภาพชีวิต	7.9	19.6	31.3	31.3	10.0	100	3.1583	1.0977
8. สอดส่องดูแลเยาวชนไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด	4.6	10.0	25.4	31.3	28.8	100	3.6958	1.1256
9. แนะนำประชาชนรู้จักป้องกันและรักษาสุขภาพตนเอง	4.6	18.8	32.5	32.5	11.7	100	3.2792	1.0436
10. แนะนำประชาชนใช้สถานบริการจากสถานพยาบาลของรัฐ	5.0	21.3	41.7	27.5	4.6	100	3.0542	0.9336
11. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประชาชน	4.2	10.0	17.1	27.5	41.3	100	3.9167	1.1649



บทบาทด้านสังคม	ระดับบทบาท					รวม ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ )	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
12. เป็นที่ปรึกษาแก่ประชาชน	5.0	7.9	22.5	33.3	31.3	100	3.7792	1.1228
13. จัดให้มีคณะกรรมการพิจารณาและชี้แจงข้อสงสัยแก่ประชาชน	4.2	8.8	29.6	34.6	22.9	100	3.6333	1.0584
14. แนะนำประชาชนให้ดูแลและถนอมรักษาสถาปัตยกรรมประเพณี	5.4	15.0	39.2	29.2	11.3	100	3.2583	1.0227
15. แนะนำประชาชนให้จัดระบบเพื่อความเร็วร้อยในท้องถิ่น	15.4	24.6	35.8	20.4	3.8	100	2.7250	1.0704

จากตาราง 8 แสดงระดับบทบาทของอิหม่ามในการพัฒนาท้องถิ่นด้านสังคมจำแนกรายข้อพบว่า อิหม่ามมีบทบาทสูงเรียงลำดับดังนี้ เกี่ยวกับการจัดการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประชาชน (ค่าเฉลี่ย 3.9167) การเป็นที่ปรึกษาแก่ประชาชน (ค่าเฉลี่ย 3.7792) การจัดการเรียนการสอนศาสนา (ค่าเฉลี่ย 3.7708) การสอดส่องดูแลเยาวชนไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด (ค่าเฉลี่ย 3.6958) และการส่งเสริมเยาวชนให้เรียนต่อ (ค่าเฉลี่ย 3.6917) ส่วนข้ออื่นๆ อิหม่ามมีบทบาทในระดับปานกลาง

ตาราง 9 แสดงระดับบทบาทของอิหม่ามในการพัฒนาท้องถิ่นด้านสังคม

บทบาท	จำนวน (N)	ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ )	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
ด้านสังคม	240	3.3325	0.8916

จากตาราง 9 แสดงระดับบทบาทของอิหม่ามในการพัฒนาท้องถิ่นด้านสังคมโดยรวมพบว่าอิหม่ามมีบทบาทด้านสังคมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.3325

3. ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อม กับระดับบทบาททั้ง 3 ด้าน จะใช้ค่า Chi-square ในการวิเคราะห์ที่กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังนี้

3.1 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุกับระดับบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของอหิมา่มทั้ง 3 ด้าน

ตาราง 10 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครอง

อายุ	ระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครอง			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
25 -40 ปี	25.5(13)	68.6(35)	5.9(3)	100.0(51)
41 - 60 ปี	26.8(40)	59.1(88)	14.1(21)	100.0(149)
60 ปีขึ้นไป	7.5(3)	67.5(27)	25.0(10)	100.0(40)

Chi -Square = 11.720

df = 4

Significance = 0.20

จากตารางที่ 10 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครอง พบว่าอหิมา่มที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จะมีระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครองระดับสูง ในอัตราส่วนที่มากกว่าอหิมา่มที่มีอายุในช่วงอื่นๆ และเมื่อทดสอบด้วยค่า Chi - Square พบว่า อายุของอหิมา่มไม่มีความสัมพันธ์กับระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครอง

ตาราง 11 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจ

อายุ	ระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจ			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
25 -40 ปี	25.5(13)	56.9(29)	17.6(9)	100.0(51)
41 - 60 ปี	18.1(27)	62.4(93)	19.5(29)	100.0(149)
60 ปีขึ้นไป	5.0(2)	80.0(32)	15.0(6)	100.0(40)

Chi -Square = 7.882

df = 4

Significance = 0.94

จากตารางที่ 11 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจ พบว่า อีหม่ามที่มีอายุช่วง 41 - 60 ปี จะมีระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจระดับสูง ในอัตราส่วนที่มากกว่า อีหม่ามที่มีอายุในช่วงอื่นๆ และเมื่อทดสอบด้วยค่า Chi - Square พบว่าอายุของอีหม่ามไม่มีความสัมพันธ์กับระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจ

ตารางที่ 12 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับระดับบทบาทด้านสังคม

อายุ	ระดับบทบาทด้านสังคม			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
25 -40 ปี	39.2(20)	56.9(29)	3.9(2)	100.0(51)
41 - 60 ปี	34.2(51)	55.7(83)	10.1(15)	100.0(149)
60 ปีขึ้นไป	15.0(6)	80.0(32)	5.0(2)	100.0(40)

Chi-Square = 10.198      df = 4      Significance = 0.037

จากตารางที่ 12 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับระดับบทบาทด้านสังคม พบว่า อีหม่ามที่มีอายุช่วง 41 - 60 ปี จะมีระดับบทบาทด้านสังคมระดับสูง ในอัตราส่วนที่มากกว่า อีหม่ามที่มีอายุในช่วงอื่นๆ และเมื่อทดสอบด้วยค่า Chi - Square พบว่าอายุของอีหม่ามมีความสัมพันธ์กับระดับบทบาทด้านสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับความรู้ภาคสามัญกับระดับบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของอีหม่ามทั้ง 3 ด้าน

ตาราง 13 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ภาคสามัญกับระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครอง

ระดับความรู้ภาคสามัญ	ระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครอง			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
ประถมศึกษา	14.7(18)	65.6(80)	19.7(24)	100.0(122)
มัธยมศึกษา /ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	32.9(29)	59.1(52)	8.0(7)	100.0(88)
ปริญญาตรีขึ้นไป	30.0(9)	60.0(18)	10.0(3)	100.0(30)

Chi-Square = 13.664      df = 4      Significance = 0.008

จากตารางที่ 13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ภาคสามัญกับระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครอง พบว่าอิห่่ม่ามที่มีพื้นความรู้ระดับประถมศึกษา จะมีระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครองระดับสูง ในอัตราส่วนที่มากกว่าอิห่่ม่ามที่มีพื้นความรู้ภาคสามัญในระดับอื่นๆ และเมื่อทดสอบด้วยค่า Chi - Square พบว่าระดับความรู้ภาคสามัญของอิห่่ม่ามมีความสัมพันธ์กับระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 14 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ภาคสามัญกับระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจ

ระดับความรู้ภาคสามัญ	ระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจ			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
ประถมศึกษา	8.2(10)	72.9(89)	18.9(23)	100.0(122)
มัธยมศึกษา /ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	27.3(24)	56.8(50)	15.9(14)	100.0(88)
ปริญญาตรีขึ้นไป	26.7(8)	50.0(15)	23.3(7)	100.0(30)

Chi-Square = 16.132

df = 4

Significance = 0.003

จากตารางที่ 14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ภาคสามัญกับระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจ พบว่าอิห่่ม่ามที่มีพื้นความรู้ระดับปริญญาตรีขึ้นไป จะมีระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจระดับสูง ในอัตราส่วนที่มากกว่าอิห่่ม่ามที่มีพื้นความรู้ภาคสามัญในระดับอื่นๆ และเมื่อทดสอบด้วยค่า Chi - Square พบว่าระดับความรู้ภาคสามัญของอิห่่ม่ามมีความสัมพันธ์กับระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 15 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ภาคสามัญกับระดับบทบาทด้านสังคม

ระดับความรู้ภาคสามัญ	ระดับบทบาทด้านสังคม			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
ประถมศึกษา	25.4(31)	67.2(82)	7.4(9)	100.0(122)
มัธยมศึกษา /ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	36.4(32)	56.8(50)	6.8(6)	100.0(88)
ปริญญาตรีขึ้นไป	46.7(14)	40.0(12)	13.3(4)	100.0(30)

Chi-Square = 8.682

df = 4

Significance = 0.070

จากตารางที่ 15 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ภาคสามัญกับระดับบทบาทด้านสังคม พบว่าอิหม่ามที่มีพื้นความรู้ระดับปริญญาตรีขึ้นไป จะมีระดับบทบาทด้านสังคมระดับสูง ในอัตราส่วนที่มากกว่าอิหม่ามที่มีพื้นความรู้ภาคสามัญในระดับอื่นๆ และเมื่อทดสอบด้วยค่า Chi - Square พบว่าระดับความรู้ภาคสามัญของอิหม่ามไม่มีความสัมพันธ์กับระดับบทบาทด้านสังคม

3.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับความรู้ภาคสามัญกับระดับบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของอิหม่ามทั้ง 3 ด้าน

ตาราง 16 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ภาคสามัญกับระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครอง

ระดับความรู้ภาคสามัญ	ระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครอง			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
อิสลามตอนต้น (อิตติคาลัย)	17.7(3)	58.8(10)	23.5(4)	100.0(17)
อิสลามตอนกลาง (มุตาวาสิตะห์)	18.2(10)	58.2(32)	23.6(13)	100.0(55)
อิสลามตอนปลาย (ซานาวีย์)	21.7(23)	68.9(73)	9.4(10)	100.0(106)
ปริญญาตรี (กุลลิยะห์)	30.6(15)	59.2(29)	10.2(5)	100.0(49)
สูงกว่าปริญญาตรี	38.5(5)	46.1(6)	15.4(2)	100.0(13)

Chi - Square = 11.667

df = 8

Significance = 0.167

จากตารางที่ 16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ภาคสามัญกับระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครอง พบว่าอิหม่ามที่มีพื้นความรู้ระดับอิสลามตอนกลาง (มุตาวาสิตะห์) จะมีระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครองระดับสูง ในอัตราส่วนที่มากกว่าอิหม่ามที่มีพื้นความรู้ภาคสามัญในระดับอื่นๆ และเมื่อทดสอบด้วยค่า Chi - Square พบว่าระดับความรู้ภาคสามัญของอิหม่ามไม่มีความสัมพันธ์กับระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครอง

ตาราง 17 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ภาคศาสนากับระดับบทบาท  
ด้านเศรษฐกิจ

ระดับความรู้ภาคศาสนา	ระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจ			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
อิสลามตอนต้น (อับติคาลัย)	5.9(1)	76.5(13)	17.6(3)	100.0(17)
อิสลามตอนกลาง (มุตาวาตีเตาะห์)	12.7(7)	63.6(35)	23.6(13)	100.0(55)
อิสลามตอนปลาย (ชานาวีย)	15.1(16)	68.9(73)	16.0(17)	100.0(106)
ปริญญาตรี (กุลลียะห์)	28.6(14)	53.0(26)	18.4(9)	100.0(49)
สูงกว่าปริญญาตรี	30.8(4)	53.8(7)	15.4(2)	100.0(13)

Chi-Square = 10.258

df = 8

Significance = 0.247

จากตารางที่ 17 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ภาคศาสนากับระดับบทบาท  
ด้านเศรษฐกิจ พบว่าอิหม่ามที่มีพื้นความรู้ระดับอิสลามตอนกลาง (มุตาวาตีเตาะห์) จะมีระดับ  
บทบาทด้านเศรษฐกิจระดับสูง ในอัตราส่วนที่มากกว่าอิหม่ามที่มีพื้นความรู้ภาคศาสนาในระดับ  
อื่นๆ และเมื่อทดสอบด้วยค่า Chi - Square พบว่าระดับความรู้ภาคศาสนาของอิหม่ามไม่มีความ  
สัมพันธ์กับระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจ

ตาราง 18 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ภาคศาสนากับระดับบทบาท  
ด้านสังคม

ระดับความรู้ภาคศาสนา	ระดับบทบาทด้านสังคม			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
อิสลามตอนต้น (อับติคาลัย)	23.5(4)	64.7(11)	11.8(2)	100.0(17)
อิสลามตอนกลาง (มุตาวาตีเตาะห์)	23.6(13)	69.1(38)	7.3(4)	100.0(55)
อิสลามตอนปลาย (ชานาวีย)	30.2(32)	61.3(65)	8.5(9)	100.0(106)
ปริญญาตรี (กุลลียะห์)	44.9(22)	49.0(24)	6.1(3)	100.0(49)
สูงกว่าปริญญาตรี	46.2(6)	46.2(6)	7.6(1)	100.0(13)

Chi-Square = 7.889

df = 8

Significance = 0.444

จากตารางที่ 18 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ภูษาศาสนากับระดับบทบาทด้านสังคม พบว่าอิหม่ามที่มีพื้นความรู้ระดับอิสลามตอนต้น (อิบติดาอีย) จะมีระดับบทบาทด้านสังคมระดับสูง ในอัตราส่วนที่มากกว่าอิหม่ามที่มีพื้นความรู้ภูษาศาสนาในระดับอื่นๆ และเมื่อทดสอบด้วยค่า Chi - Square พบว่าระดับความรู้ภูษาศาสนาของอิหม่ามไม่มีความสัมพันธ์กับระดับบทบาทด้านสังคม

3.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งกับระดับบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของอิหม่ามทั้ง 3 ด้าน

**ตาราง 19** แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งกับระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครอง

ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง	ระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครอง			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
ไม่เกิน 10 ปี	22.2(37)	67.0(112)	10.8(18)	100.0(167)
มากกว่า 10 ปี	26.0(19)	52.1(38)	21.9(16)	100.0(73)

Chi - Square = 6.607

df = 2

Significance = 0.037

จากตารางที่ 19 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งกับระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครอง พบว่าอิหม่ามที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งมากกว่า 10 ปี จะมีระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครองระดับสูง ในอัตราส่วนที่มากกว่าอิหม่ามที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งไม่เกิน 10 ปี และเมื่อทดสอบด้วยค่า Chi - Square พบว่าระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของอิหม่ามมีความสัมพันธ์กับระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

**ตาราง 20** แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งกับระดับ  
 บทบาทด้านเศรษฐกิจ

ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง	ระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจ			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
ไม่เกิน 10 ปี	17.9(30)	64.7(108)	17.4(29)	100.0(167)
มากกว่า 10 ปี	16.4(12)	63.0(46)	20.6(15)	100.0(73)

Chi-Square = 0.370

df = 2

Significance = 0.831

จากตารางที่ 20 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งกับระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจ พบว่าอหาม่าที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งมากกว่า 10 ปี จะมีระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจระดับสูง ในอัตราส่วนที่มากกว่าอหาม่าที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งไม่เกิน 10 ปี และเมื่อทดสอบด้วยค่า Chi - Square พบว่าระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของอหาม่าไม่มีความสัมพันธ์กับระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจ

**ตาราง 21** แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งกับระดับ  
 บทบาทด้านสังคม

ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง	ระดับบทบาทด้านสังคม			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
ไม่เกิน 10 ปี	35.9(60)	57.5(96)	6.6(11)	100.0(167)
มากกว่า 10 ปี	23.3(17)	65.8(48)	10.9(8)	100.0(73)

Chi-Square = 4.335

df = 2

Significance = 0.114

จากตารางที่ 21 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งกับระดับบทบาทด้านสังคม พบว่าอหาม่าที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งมากกว่า 10 ปี จะมีระดับบทบาทด้านสังคมระดับสูง ในอัตราส่วนที่มากกว่าอหาม่าที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งไม่เกิน 10 ปี และเมื่อทดสอบด้วยค่า Chi - Square พบว่าระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของอหาม่าไม่มีความสัมพันธ์กับระดับบทบาทด้านสังคม



3.5 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านการดำรงตำแหน่งอื่นในชุมชน  
กับระดับบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของอิหม่ามทั้ง 3 ด้าน

ตาราง 22 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงตำแหน่งอื่นในชุมชนกับระดับ  
บทบาทด้านการเมืองการปกครอง

การดำรงตำแหน่งอื่นในชุมชน	ระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครอง			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
ได้ดำรงตำแหน่งอื่นๆ ในชุมชน	24.2(23)	59.0(56)	16.8(16)	100.0(95)
ไม่ได้ดำรงตำแหน่งอื่นใดในชุมชน	22.8(33)	64.8(94)	12.4(18)	100.0(145)

Chi-Square = 1.164

df = 2

Significance = 0.559

จากตารางที่ 22 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงตำแหน่งอื่นในชุมชนกับระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครอง พบว่าอิหม่ามที่ได้ดำรงตำแหน่งอื่นๆในชุมชน จะมีระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครองระดับสูง ในอัตราส่วนที่มากกว่าอิหม่ามที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งอื่นใดในชุมชน และเมื่อทดสอบด้วยค่า Chi - Square พบว่าการดำรงตำแหน่งอื่นๆในชุมชนของอิหม่ามไม่มีความสัมพันธ์กับระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครอง

ตาราง 23 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงตำแหน่งอื่นในชุมชนกับระดับ  
บทบาทเศรษฐกิจ

การดำรงตำแหน่งอื่นในชุมชน	ระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจ			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
ได้ดำรงตำแหน่งอื่นๆ ในชุมชน	18.9(18)	61.1(58)	20.0(19)	100.0(95)
ไม่ได้ดำรงตำแหน่งอื่นใดในชุมชน	16.6(24)	66.2(96)	17.2(25)	100.0(145)

Chi-Square = 0.664

df = 2

Significance = 0.717

จากตารางที่ 23 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงตำแหน่งอื่นในชุมชนกับระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจ พบว่าอิหม่ามที่ได้ดำรงตำแหน่งอื่นๆในชุมชน จะมีระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจระดับสูง ในอัตราส่วนที่มากกว่าอิหม่ามที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งอื่นใดอีกในชุมชน และเมื่อทดสอบด้วยค่า Chi - Square พบว่าการดำรงตำแหน่งอื่นๆในชุมชนของอิหม่ามไม่มีความสัมพันธ์กับระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจ

ตาราง 24 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงตำแหน่งอื่นในชุมชนกับระดับบทบาทสังคม

การดำรงตำแหน่งอื่นในชุมชน	ระดับบทบาทด้านสังคม			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
ได้ดำรงตำแหน่งอื่นๆ ในชุมชน	32.6(31)	57.9(55)	9.5(9)	100.0(95)
ไม่ได้ดำรงตำแหน่งอื่นใดในชุมชน	31.7(46)	61.4(89)	6.9(10)	100.0(145)

Chi-Square = 0.612

df = 2

Significance = 0.736

จากตารางที่ 24 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงตำแหน่งอื่นในชุมชนกับระดับบทบาทด้านสังคม พบว่าอิหม่ามที่ได้ดำรงตำแหน่งอื่นๆในชุมชน จะมีระดับบทบาทด้านสังคมระดับสูง ในอัตราส่วนที่มากกว่าอิหม่ามที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งอื่นใดอีกในชุมชน และเมื่อทดสอบด้วยค่า Chi - Square พบว่าการดำรงตำแหน่งอื่นๆในชุมชนของอิหม่ามไม่มีความสัมพันธ์กับระดับบทบาทด้านสังคม

3.6 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแวดล้อมด้านลักษณะของชุมชนกับระดับบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของอิหม่ามทั้ง 3 ด้าน

ตาราง 25 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของชุมชนกับระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครอง

ลักษณะชุมชน	ระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครอง			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
ชุมชนเมือง (เขตเทศบาล)	23.8(20)	69.1(58)	7.1(6)	100.0(84)
ชุมชนชนบท (นอกเขตเทศบาล)	23.1(36)	59.0(92)	17.9(28)	100.0(156)

Chi-Square = 5.399

df = 2

Significance = 0.067

จากตารางที่ 25 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของชุมชนกับระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครอง พบว่าอิหาม่าที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนชนบท (นอกเขตเทศบาล) จะมีระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครองระดับสูง ในอัตราส่วนที่มากกว่าอิหาม่าที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนเมือง (เขตเทศบาล) และเมื่อทดสอบด้วยค่า Chi - Square พบว่าลักษณะของชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครองของอิหาม่า

ตาราง 26 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของชุมชนกับระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจ

ลักษณะชุมชน	ระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจ			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
ชุมชนเมือง (เขตเทศบาล)	16.7(14)	65.5(55)	17.8(15)	100.0(84)
ชุมชนชนบท (นอกเขตเทศบาล)	17.9(28)	63.5(99)	18.6(29)	100.0(156)

Chi-Square = 0.102

df = 2

Significance = 0.950

จากตารางที่ 26 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของชุมชนกับระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจ พบว่าอิหาม่าที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนชนบท (นอกเขตเทศบาล) จะมีระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจระดับสูง ในอัตราส่วนที่มากกว่าอิหาม่าที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนเมือง (เขตเทศบาล) และเมื่อทดสอบด้วยค่า Chi - Square พบว่าลักษณะของชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจของอิหาม่า

ตาราง 27 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของชุมชนกับระดับบทบาทด้านสังคม

ลักษณะชุมชน	ระดับบทบาทด้านสังคม			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
ชุมชนเมือง (เขตเทศบาล)	38.1(32)	57.1(48)	4.8(4)	100.0(84)
ชุมชนชนบท (นอกเขตเทศบาล)	28.9(45)	61.5(96)	9.6(15)	100.0(156)

Chi-Square = 3.256

df = 2

Significance = 0.196

จากตารางที่ 27 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของชุมชนกับระดับบทบาทด้านสังคมพบว่าอิหม่ามที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนชนบท (นอกเขตเทศบาล) จะมีระดับบทบาทด้านสังคมระดับสูง ในอัตราส่วนที่มากกว่าอิหม่ามที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนเมือง (เขตเทศบาล) และเมื่อทดสอบด้วยค่า Chi - Square พบว่าลักษณะของชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับบทบาทด้านสังคมของอิหม่าม

3.7 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแวดล้อมด้านลักษณะของสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมกับระดับบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของอิหม่ามทั้ง 3 ด้าน

ตาราง 28 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมกับระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครอง

ลักษณะสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม	ระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครอง			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
ชุมชนที่มีการผสมผสานศาสนา	38.8(26)	56.7(38)	4.5(3)	100.0(67)
ชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามอย่างเดียว	17.4(30)	64.7(112)	17.9(31)	100.0(173)

Chi-Square = 16.193

df = 2

Significance = 0.000

จากตารางที่ 28 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมกับระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครอง พบว่าอิหม่ามที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามเพียงอย่างเดียว จะมีระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครองระดับสูง ในอัตราส่วนที่มากกว่าอิหม่ามที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนที่มีการผสมผสานศาสนา และเมื่อทดสอบด้วยค่า Chi - Square พบว่าลักษณะของสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กับระดับบทบาทด้านการเมืองการปกครองของอิหม่ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

**ตาราง 29** แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมกับระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจ

ลักษณะสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม	ระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจ			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
ชุมชนที่มีการผสมผสานศาสนา	26.9(18)	59.7(40)	13.4(9)	100.0(67)
ชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามอย่างเดียว	13.9(24)	65.9(114)	20.2(35)	100.0(173)

Chi-Square = 6.165

df = 2

Significance = 0.046

จากตารางที่ 29 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมกับระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจ พบว่าอิหม่ามที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนที่มีการนับถือศาสนาอิสลามเพียงอย่างเดียว จะมีระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจระดับสูง ในอัตราส่วนที่มากกว่าอิหม่ามที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนที่มีการผสมผสานศาสนา และเมื่อทดสอบด้วยค่า Chi - Square พบว่าลักษณะของสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กับระดับบทบาทด้านเศรษฐกิจของอิหม่ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

**ตาราง 30** แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมกับระดับบทบาทด้านสังคม

ลักษณะสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม	ระดับบทบาทด้านสังคม			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
ชุมชนที่มีการผสมผสานศาสนา	41.8(28)	56.7(38)	1.5(1)	100.0(67)
ชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามอย่างเดียว	28.3(49)	61.3(106)	10.4(18)	100.0(173)

Chi-Square = 7.743

df = 2

Significance = 0.021

จากตารางที่ 30 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมกับระดับบทบาทด้านสังคม พบว่าอิหม่ามที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามเพียงอย่างเดียว จะมีระดับบทบาทด้านสังคมระดับสูง ในอัตราส่วนที่มากกว่าอิหม่ามที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนที่มีการผสมผสานศาสนา และเมื่อทดสอบด้วยค่า Chi - Square พบว่าลักษณะของสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กับระดับบทบาทด้านสังคมของอิหม่ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

#### 4. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาท้องถิ่น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ดังนี้

ตาราง 31 แสดงจำนวนและร้อยละของปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาท้องถิ่น

ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาท้องถิ่น	จำนวน (N = 240)	ร้อยละ
ไม่มีปัญหา	119	49.6
มีปัญหา	121	50.4
รวม	240	100.0

จากตารางที่ 31 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาท้องถิ่น จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 50.4 และไม่มีปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาท้องถิ่น จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 49.6 จะสังเกตได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการสัมภาษณ์ทั้งหมด 240 ตัวอย่างนั้นตอบว่ามีปัญหาและไม่มีปัญหามีจำนวนใกล้เคียงกัน ซึ่งเมื่อได้ทำการวิเคราะห์แล้วพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่ามีปัญหาส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาเกี่ยวกับประชาชนในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 41.2 รองลงมา เป็นปัญหาเกี่ยวกับตัวของอิหม่ามเอง คิดเป็นร้อยละ 33.3 และปัญหาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คิดเป็นร้อยละ 8.8 ดังตาราง 32

ตารางที่ 32 แสดงจำนวนและร้อยละของปัญหา อุปสรรค ในการพัฒนาท้องถิ่นแต่ละด้าน

ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาท้องถิ่น	จำนวน (N = 240)	ร้อยละ
1. ด้านตัวบุคคล		
1.1 ไม่มี	160	66.7
1.2 มี	80	33.3
รวม	240	100.0
2. ด้านประชาชน		
2.1 ไม่มี	141	58.8
2.2 มี	99	41.2
รวม	240	240
3. ด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		
3.1 ไม่มี	219	91.3
3.2 มี	21	8.8
รวม	240	100.0

จากตาราง 32 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาท้องถิ่นด้านประชาชน จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 41.2 ด้านตัวบุคคลจำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8 สำหรับปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้ตอบมา สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. ด้านตัวบุคคล (อิหม่าม)

1.1 อิหม่ามยังขาดทักษะความรู้ในงานพัฒนาท้องถิ่น

1.2 อิหม่ามยังขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

1.3 อิหม่ามส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่มีอายุในช่วง 41 -60 ปี แม้ว่าจะเป็นวัยทำงานก็ตามแต่เมื่อวิเคราะห์อายุจริงๆ แล้วพบว่าร้อยละ 31.7 จะมีอายุ 51 - 60 ปี ซึ่งสุขภาพอาจจะไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงานมากนัก

2. ด้านประชาชน

2.1 ประชาชนบางส่วน ไม่ได้ให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่นอย่างจริงจังเพราะต่างคนต่างทำงานซึ่งจะพบมากในเขตเมืองแต่อย่างไรก็ตามประชาชนในกลุ่มนี้มักจะช่วยเหลือในรูปแบบของตัวเงินซึ่งแตกต่างจากประชาชนในเขตชนบทที่จะให้ความร่วมมือในรูปแบบของแรงงานและเวลาเป็นสำคัญ

2.2 ประชาชนบางส่วนยังมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งนี้เพราะยังนิยมการดำเนินชีวิตแบบเดิมๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะขาดความกระตือรือร้นและพอใจในสิ่งที่มีอยู่

2.3 ประชาชนบางส่วนยังไม่เห็นความสำคัญของการทำงานเป็นหมู่คณะหรือเพื่อส่วนรวมเพราะคิดว่าต่างคนต่างทำงานไม่เป็นภาระซึ่งกันและกันจะเป็นการดีกว่าที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งผลพวงของความคิดเช่นนี้เปลี่ยนแปลงไปมากในชุมชนมุสลิมหลังจากที่ค่านิยมทางวัตถุหรือบริโภคนิยมได้หลั่งไหลเข้ามา

2.4 ประชาชนยังขาดความรู้และความเข้าใจ ตลอดจนทักษะในการพัฒนาทั้งส่วนของตนเองและต่อชุมชน

### 3. ด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.1 หน่วยงานด้านการพัฒนาของภาครัฐ ที่เข้ามาในชุมชนมุสลิมส่วนใหญ่จะให้อิหม่ามเป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาในการดำเนินกิจกรรม แต่ในทางปฏิบัติแล้วมักจะไม่ให้อิหม่ามได้แสดงความคิดเห็นแต่อย่างใด

3.2 หน่วยงานด้านการพัฒนาที่เข้ามาดำเนินกิจกรรมในชุมชนมุสลิมทั้งภาครัฐและเอกชนมักจะขาดความจริงใจและไม่ได้สนับสนุนงบประมาณอย่างเต็มที่ต่างๆ ที่รู้ว่าชุมชนมุสลิมส่วนใหญ่จะยากจน